

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/832
Toplantı Tarihi/Sayısı : 10.6.2024/42
Karar Numarası : 2024/518
Başvuran : J. I.
Başvuran Vekili : Av. M. M. S.
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Çanakkale Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü-Ayvacık Geri Gönderme Merkezi
Muhatap Adres : Hamdibey Mahallesi Malazgirt Sokak No: 1 Ayvacık/Çanakkale

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın haklı nedenler olmadan idari gözetim altına alındığı ve geri gönderme merkezinde uygun olmayan koşullar altında tutulduğu, sağlık hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran adına vekili tarafından yapılan başvuruda özetle:

a. Başvuranın Ayvacık Geri Gönderme Merkezinde tutulduğunu,

b. 20/3/2023 tarihinde sınır dışı edilmesi yönünde verilen karara karşı dava açıldığı ve dava devam ettiği sürece sınır dışı etme işleminin yapılamayacağını,

c. Başvuranın dava süresince sınır dışı edilemeyecek olması ve hemoroit rahatsızlığından mustarip olması gerekçeleriyle serbest bırakılmasının talep edildiğini ancak bu talebe ilişkin herhangi bir geri dönüşün yapılmadığını,

ç. Başvuranın kötü şartlar altında barındırıldığını ve sağlık sorunlarının gittikçe arttığını,

d. Başvuran hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturmanın mevcut olduğunu, soruşturma sürecinde lehine olan delilleri toplayabilmesi için serbest bırakılmasının gerektiğini,

e. Sabit ikametgâh sahibi olan ve kaçma riski bulunmayan başvuranın serbest bırakılmamasının sağlık hakkını ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

3. Çanakkale Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuran hakkında yağma suçundan adli soruşturma başlatılması üzerine 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında 31/1/2023 tarihinde İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğünce sınır dışı etme kararının ve kamu düzeni açısından tehdit oluşturması gerekçesiyle 6 ay süreyle idari gözetim kararının alındığı,

b. Başvuranın 2/2/2023 tarihinde Ayvacık Geri Gönderme Merkezine nakledildiği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

c. 6458 sayılı Kanun'un 57'nci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca idari gözetim tedbirine ilişkin uyuşmazlıkların sulh ceza hakimliklerinin görev alanında olduğu,

ç. İdari gözetim tedbirine yönelik olarak başvuran adına toplam 11 kez Çanakkale 2. Sulh Ceza Hakimliğine itiraz edildiği, bu itirazlarda sağlık sorunlarının da dile getirildiği ve itirazların tamamının reddedildiği,

d. Çanakkale 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 18/5/2023 tarihinde vermiş olduğu kararda ise itirazın kabul edildiği ve idari gözetim tedbirinin sonlandırıldığı,

e. Başvuranın, sağlık sorunları ile ilgili olarak talebi üzerine 4/4/2023, 6/4/2023 ve 2/5/2023 tarihlerinde Ayvacık Devlet Hastanesine sevk edildiği, bu muayeneler sırasında başvuran tarafından hemoroit sorunu ile ilgili herhangi bir şikayetin dile getirilmemiş olduğu, ülser teşhisi ile ilaç tedavisine başlandığı,

f. Başvuranın Merkezde kötü koşullar altında tutulduğu iddiasının gerçeği yansıtmadığı, Merkezde tutulanların yaşamsal ihtiyaçlarının titizlikle karşılandığı,

g. Başvuru dilekçesinde yer alan iddialarla ilgili olarak Merkez İdaresine ve Çanakkale Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne yapılmış herhangi bir müracaatın bulunmadığı ifade edilmektedir.

4. Başvuran adına vekili tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuran hakkında yürütülen adli soruşturma neticesinde kovuşturmaya yer olmadığı kararının verildiği,

b. Bu karar neticesinde 18/5/2023 tarihinde Çanakkale 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından, başvuranın kamu düzenini ve kamu güvenliğini tehdit ettiğine dair somut bir kanıt bulunmadığı gerekçesiyle idari gözetimin sonlandırılmasına karar verildiği,

c. Başvuranın tedavi edilmesi gereken birçok önemli hastalığının bulunduğu ve kilo kaybı yaşadığı,

ç. Rahatsızlığı ile ilgili olarak Hastanede herhangi bir şikayette bulunmadığının ifade edildiği ancak bunun soyut bir iddia olduğu, başvuranın yeterli düzeyde Türkçe bilmemesi nedeniyle şikayetlerini tam olarak aktarmasının mümkün olmadığı,

d. Merkezin yaşam koşullarıyla ilgili ifadelerin gerçeği yansıtmadığı, Merkezdeki koşulların tutulanların ihtiyaçlarını karşılamaya elverişli olmadığı ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Başvuru, başvurana haklı nedenler olmadan idari gözetim tedbirinin uygulandığı ve bu tedbirin uygulanması sebebiyle başvuranın sağlık hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği, ayrıca barındırıldığı Geri Gönderme Merkezinin koşullarının uygun olmadığı iddialarını içermektedir. Söz konusu iddialara ilişkin olarak Çanakkale Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne, başvuran hakkında alınan idari gözetim kararının haklı ve somut gerekçelerle alındığı, başvuranın hastaneye sevk taleplerinin karşılandığı, Geri Gönderme Merkezinin koşullarının uygun olduğu ifade edilmektedir.

11. 6458 sayılı Kanun'un "*Sınır Dışı Etme Kararı Alınacaklar*" başlıklı 54'üncü maddesine göre:

"(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

(...)

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

(...)"

12. 6458 sayılı Kanun'un "*Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi*" başlıklı 57'nci maddesine göre ise:

"(...)

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenmez İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılar, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi

hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir."

13. İdari gözetim tedbirinin haklı nedenler olmadan uygulandığı iddiası ile ilgili olarak; başvuru kapsamında incelenen belgelerden, başvuran hakkında yürütülmekte olan bir adli soruşturmanın mevcut olduğu göz önüne alındığında idari gözetim tedbirine ilişkin makul bir gerekçenin mevcut olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca, adli soruşturmanın kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla neticelenmesi üzerine 18/5/2023 tarihinde yargı mercii tarafından tedbirin sonlandırılmasına karar verildiği ve başvuranın serbest bırakıldığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, söz konusu iddia bağlamında hak ihlaline varan bir uygulamanın mevcut olmadığı değerlendirilmiştir.

14. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36'ncı maddesine göre:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

(...)"

15. Başvuranın idari gözetim altında tutulması nedeniyle hakkında yürütülen adli soruşturmaya ilgili delilleri toplayamadığı ve bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddia edilmişse de bu durumun özgürlükten mahrum bırakılmanın doğasından kaynaklanan bir sonuç olduğu ve avukat ile temsil edilmekte olan başvuranın salt özgürlüğünden mahrum bırakılmış olmasının adil yargılanma hakkını ihlal eden bir muamele olarak değerlendirilemeyeceği, bu nedenle söz konusu iddia bağlamında hak ihlaline varan bir uygulamanın mevcut olmadığı değerlendirilmiştir.

16. Başvuru kapsamındaki diğer iddialar, Merkezin yaşam koşullarının uygun olmadığına ve başvuranın sağlık hakkının ihlal edildiğine ilişkindir.

17. 6458 sayılı Kanun'un "*Geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler*" başlıklı 59'uncu maddesine göre:

"(1) Geri gönderme merkezlerinde;

a) Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz verilir,

b) Yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, ayrıca telefon hizmetlerine erişme imkânı sağlanır,

c) Yabancıya; ziyaretçileri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânı sağlanır,

ç) Çocukların yüksek yararları gözetilir, aileler ayrı yerlerde barındırılır,

d) Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır."

18. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in "*Merkezlerde verilecek hizmetler*" başlıklı 14'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre:

"Merkezlerde verilecek hizmetler şunlardır:

a) Barınma ve beslenme.

b) İç ve dış güvenlik.

c) Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri.

ç) Psikolojik ve sosyal destek faaliyetleri.

d) Özel ihtiyaç sahiplerine uygun alanların tahsis edilmesi.

e) Barınanların kıymetli eşyalarının emanete alınması.

f) Merkezler arası nakil ve sınır dışı nakil işlemleri.

g) Genel Müdürlükçe uygun görülen diğer hizmetler."

19. Başvuru kapsamında incelenen belgelerden, başvuranın muhtelif tarihlerde Hastaneye sevk edilerek muayenesinin ve tedavisinin yapıldığı, bu bağlamda Merkez İdaresinin sağlık hakkının korunmasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmiş olduğu anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, sağlık hakkı bağlamında bir hak ihlalinin söz konusu olmadığı değerlendirilmiştir.

20. Başvuru kapsamındaki iddialardan bir diğeri olan, Merkezdeki yaşam koşullarının uygun olmadığına ilişkin iddianın ise söz konusu yaşam koşullarına ilişkin somut bir husus belirtilmeden soyut ve genel nitelikte bir iddia olarak ortaya konulmuş olduğu, bu nedenle açıkça dayanaktan yoksun olan bu iddianın kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

21. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

10/6/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye